

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Markebeekvallei

Kortrijk, West-Vlaanderen

2024B403

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2024

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	8
1.2.1 Landschappelijk kader	8
1.2.2 Historisch kader	15
1.2.3 Archeologisch kader	22
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	29
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant natuurinrichtingswerken aan de Markebeek in Kortrijk. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 26,9 ha, de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt 5,28 ha.

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als natuurgebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 5000 m² bedraagt.

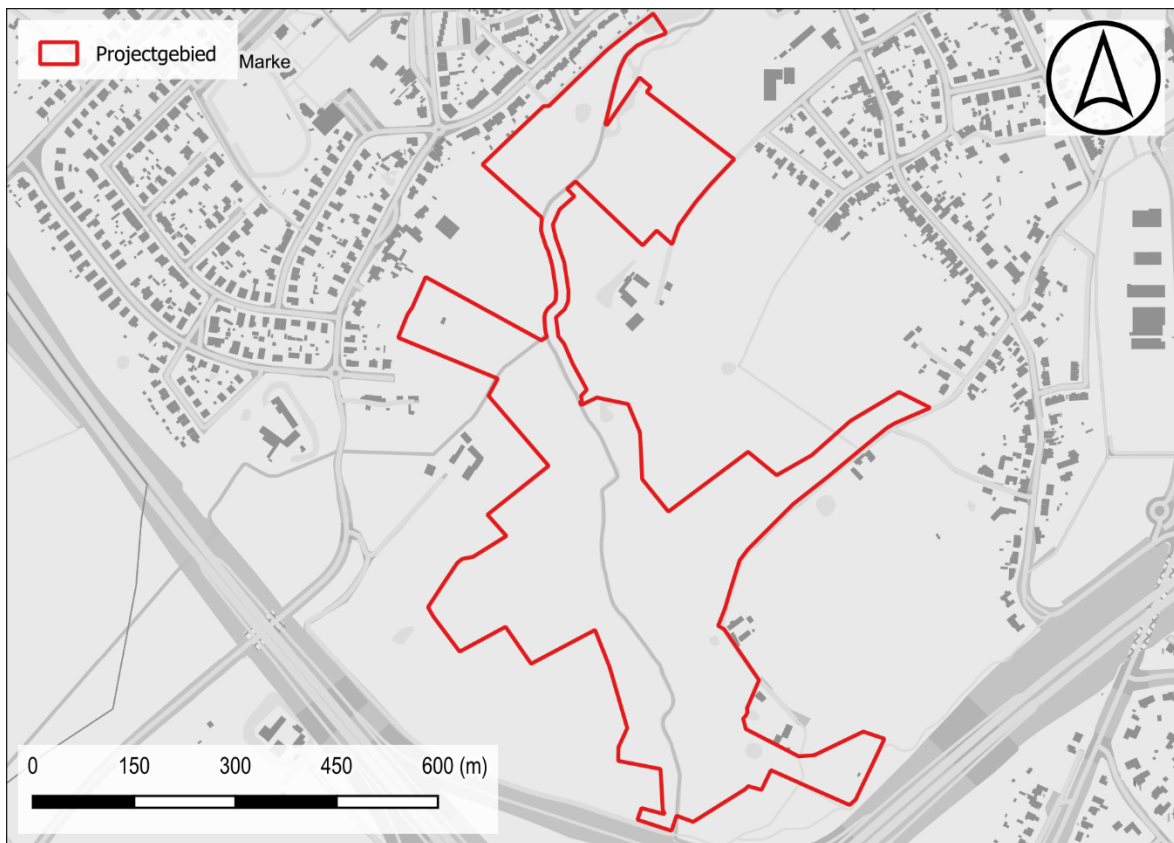
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie en aansluitend landschappelijk bodemonderzoek op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

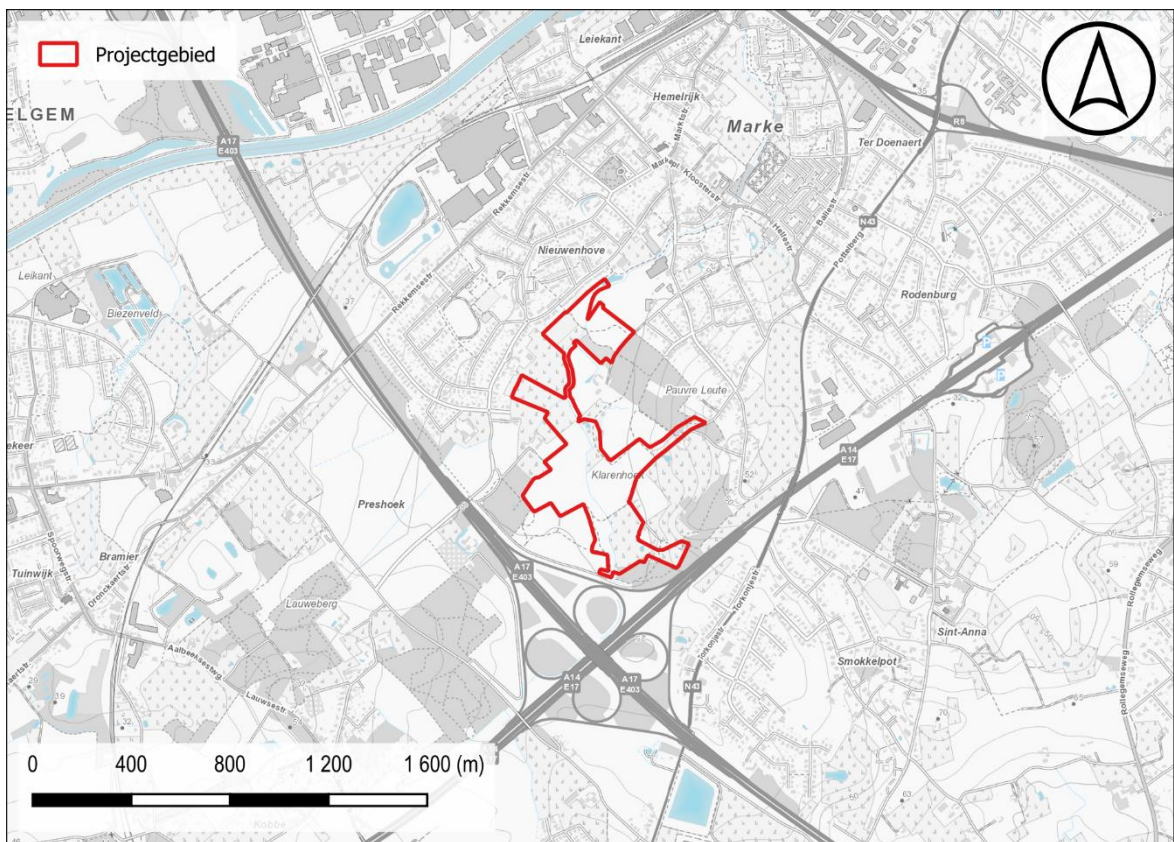
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2024B403	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
BOUNDING GEOMETRY	X ₁ : 68907	Y ₁ : 165183
	X ₂ : 70645	Y ₂ : 166426
KADASTER	Kortrijk Afdeling 6, Marke, Sectie B, Nummers 321B, 295A, 305B, 294A, 619A, 293B, 289A, 89A, 88B, 621, 93A, 98A, 122C, 630A, 99E, 629A, 69K, 629B, 56C, 53A, 50A, 55C	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

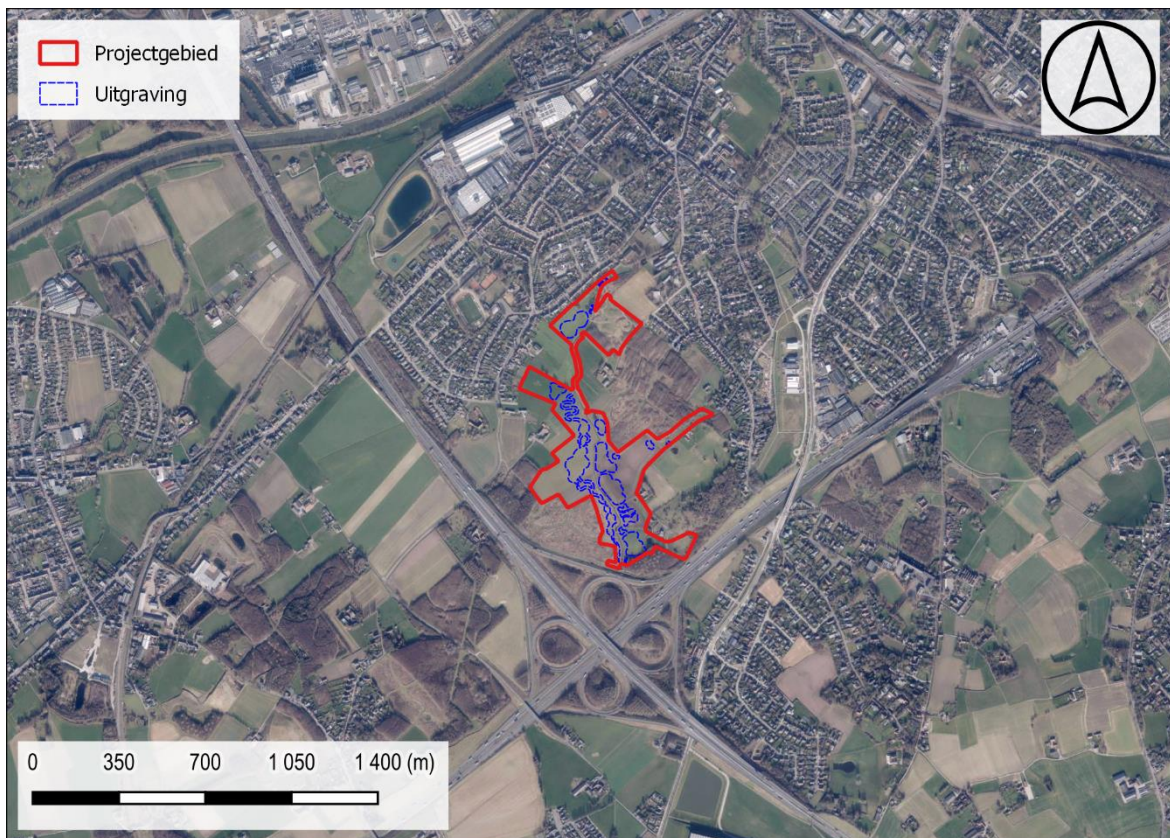
1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied bevindt zich in Marke. Deze deelgemeente ligt ten zuidwesten van Kortrijk, op de rechteroever van de Leie en wordt begrensd door de gemeenten Kortrijk, Bissegem, Wevelgem, Lauwe, Aalbeke en Rollegem.

De Markebeek stroomt van zuid naar noordoost door het projectgebied. Het centrum van Marke ligt op ca. 1200 m ten noordoosten, het centrum van Kortrijk op 4.6 km ten noordoosten.

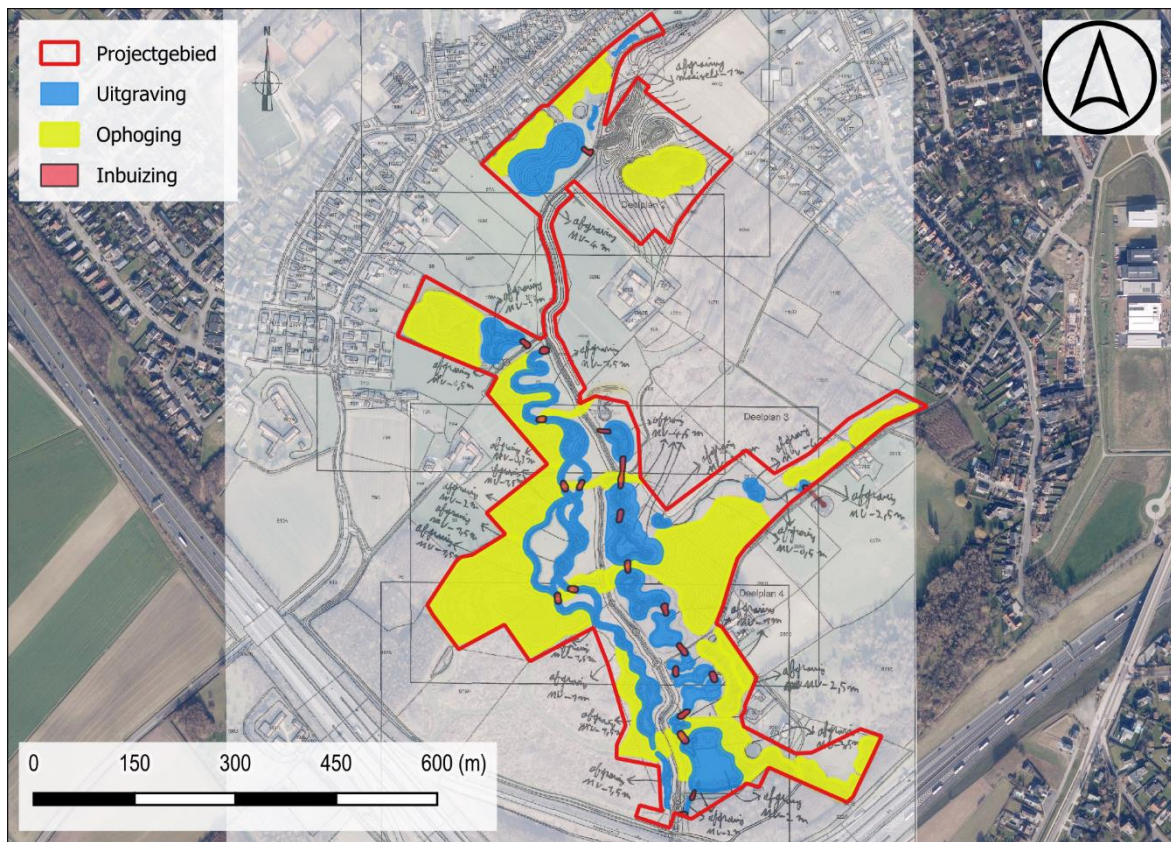
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt 26,9 ha, de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 5,28 ha.

Doel van de werken is het creëren van een aantal bijkomende lager gelegen natte zones. De geplande bodemingrepen hebben betrekking op een zone van ca. 5,28 ha. Deze zones worden ca. 0.5 tot 4.5 m-mv afgegraven. In bijlage werd een document opgeladen die de effectieve afgraving per zone bespreekt. Deze lager gelegen zones worden hier en daar verbonden door middel van ingebuisde grachtsegmenten.

De gewonnen grond zal ter plaatse gebruikt worden om bepaalde zones op te hogen. Voorafgaand aan deze ophoging zal geen afgraving plaatsvinden.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

Het projectgebied is gelegen in de zandleem- en leemstreek, net ten zuiden van het stedelijke gebied van Kortrijk.

Het plangebied valt samen met de vallei van de Markebeek en de hoger gelegen, drogere randen van deze beekvallei.

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Moen (**Formatie van Kortrijk**). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingssmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingssmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het **Lid van Moen** is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

Het projectgebied is hoofdzakelijk gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten. Aan noordelijke zijde overlapt het terrein in mindere mate met het **Quartair type 1a**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. Deze fluviatiele afzetting is mogelijk aanwezig. Hierboven is een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen aanwezig (zand tot zandleem). Deze eolische afzetting kan hellingsafzettingen van het Quartair bevatten en kan mogelijks afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclusief) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Op de bodemkaart worden langs de hogere randen van de Markebeek matig natte tot matig droge zandleembodems aangegeven. Ter hoogte van de beek zelf is een colluviale bodem weergegeven. De drogere randen van de beekvallei waren ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars maar ook vroege landbouwers.

Van noord naar zuid komen ter hoogte van het onderzoeksgebied de volgende bodemtypes voor:

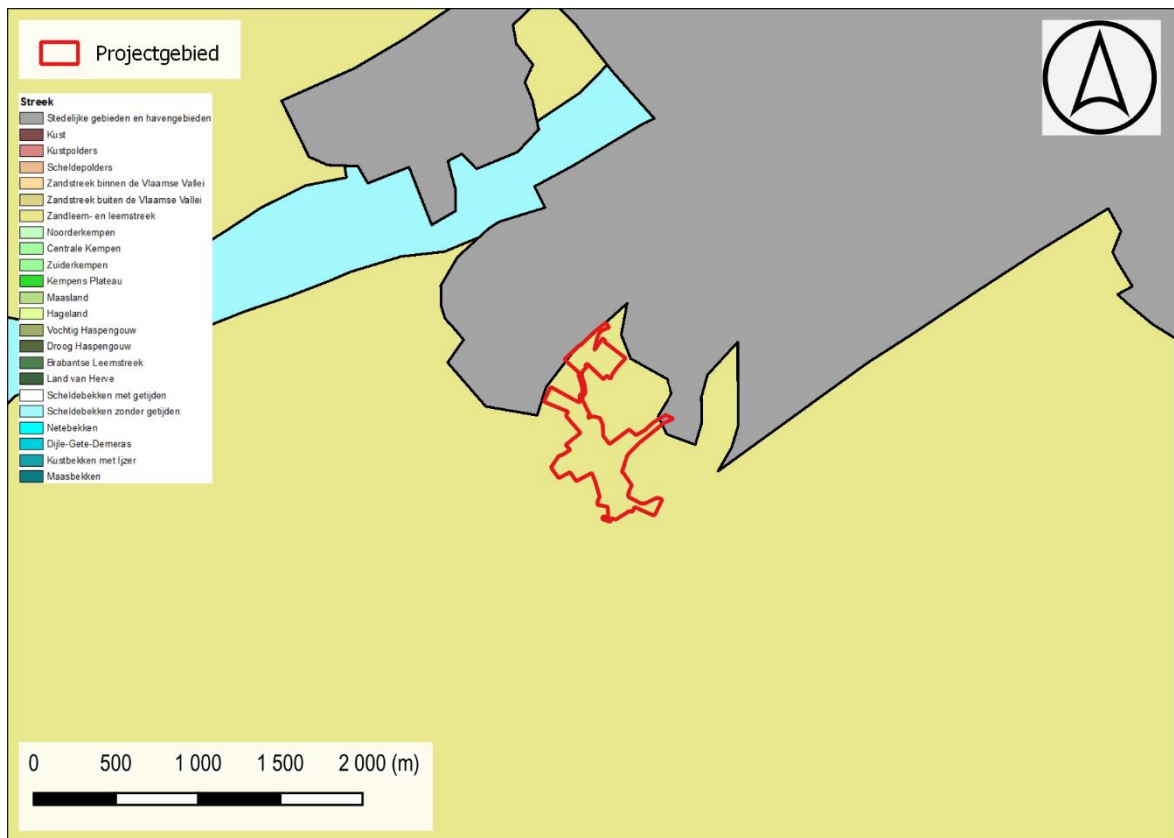
- Het bodemtype **Eep** is een sterk gleyige kleibodem zonder profiel. Bij Eep en Uep is de humeuze bovengrond donker grijsbruin en sterk humeus met veel roest. De blauwgrijze reductiehorizont begint vanaf de diepte van 100 cm.
- Het bodemtype **Pcc** is een matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Deze bodem heeft een 25-30 cm dikke grijsbruine bouwvoor en is goed humeus. Door in cultuurname is een deel van de uitlogingshorizont met de bouwvoor vermengd tot een homogeen goed humeuze Ap waaronder een

bruingele overgangshorizont voorkomt van 20-30 cm dik. De verbrokkelde textuur B situeert zich tussen 50 en 80 cm. Veel Pcc gronden zijn beïnvloed door de Tertiair onderliggende formaties welke op wisselende diepte een gevarieerd substraat vormen.

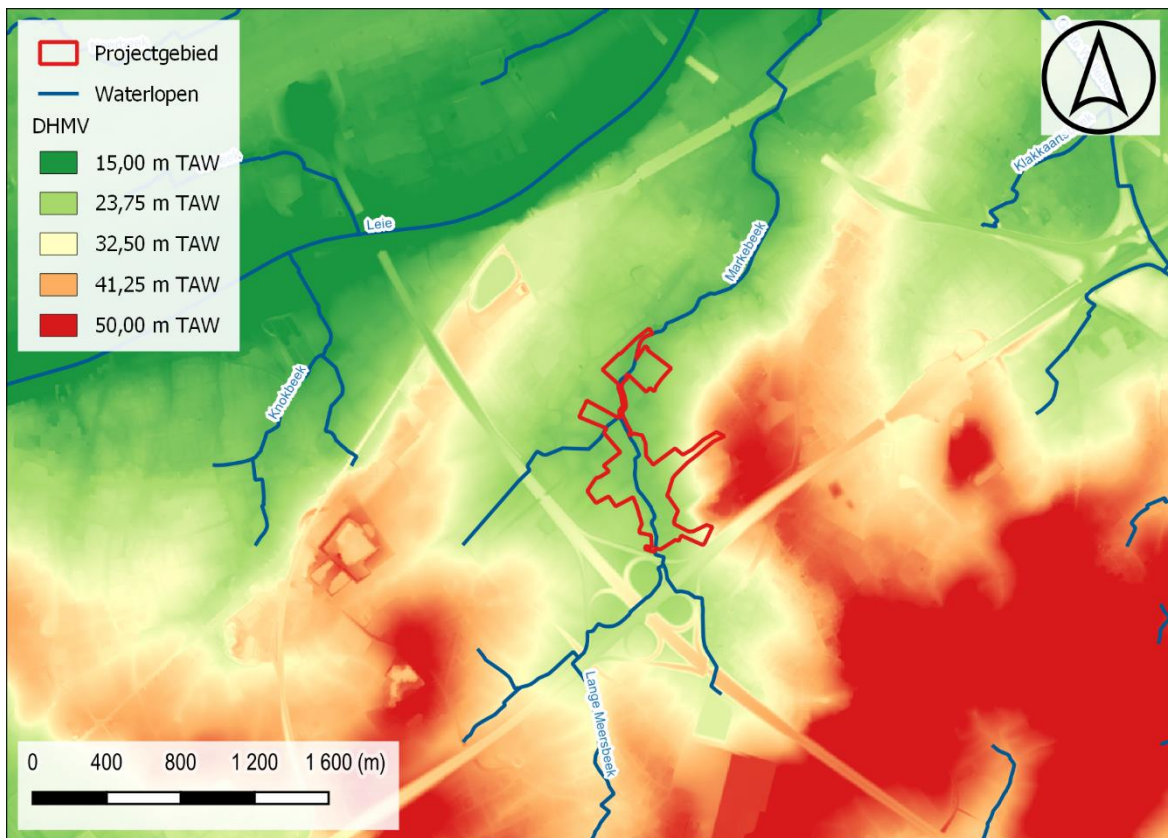
- Het bodemtype **Edp** is een matig natte, matig gleyige kleibodem zonder profielontwikkeling. Edp en Udp kenmerken matig natte recente alluviale bodems op alluviale materialen. Roestverschijnselen worden waargenomen vanaf 50 en 80 cm diepte. Het bovendeck bevat dikwijls meer klei dan de gelaagde, kleiige tot lemige ondergrond.
- Het bodemtype **Pbc** is een droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De Ap is 25-50 cm dik, matig humeus en donker grijsbruin. De textuur B komt voor tussen 90 en 120 cm diepte en is verbrokkeld. Roestverschijnselen komen voor tussen 90 en 120 cm.
- Het bodemtype **Lca** is een matig droge zandleembodem met textuur B horizont. De Ap horizont rust op een E horizont van ca. 40 cm dik of rechtstreeks op de textuur B horizont. De textuur B is aangereikt met klei en sesquioxiden en is een bruin zwaar zandleem. Roestverschijnselen beginnen tussen 80 en 120 cm.
- Het bodemtype **PdP** is een matig natte licht zandleembodem zonder profiel of met onbepaald profiel. Het is een complex van gronden zonder en met zwakke profielontwikkeling. De bouwvoor is donker grijsbruin en 20-30 cm dik.
- Het bodemtype **Lcp** is een matig droge zandleembodem zonder profiel. Het is een colluviale grond met een meestal (donker) grijsbruine ongeveer 20-30 cm dikke bouwvoor. Onder de Ap komt een zwak humeuze overgangshorizont voor van sterk wisselende dikte die veelal houtskool en baksteenrestjes bevat. In de andere gevallen rust het colluvium op een Tertiair substraat. Gleyverschijnselen beginnen op 80-120 cm diepte.
- Het bodemtype **Ldp** is een matig natte zandleembodem zonder profiel. Het is een colluviale grond gekenmerkt door een laag recent geërodeerd sediment. Op geringe tot matige diepte komt vaak een textuur B voor of een Tertiair substraat. Het colluviaal dek onderscheidt zich van het autochtoon zandleem door de aanwezigheid van kleine houtskool- en baksteenrestjes. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 80 cm.
- Het bodemtype **EDxy** is een complex van droog, zwak gleyig tot matig droog, matig gleyige kleibodem met onbepaalde profielontwikkeling waar sedimenten zwaarder of fijner worden in de diepte. Deze gronden vertonen enige gelijkenis met bruine bodems. De humeuze bovengrond met zwakke blokstructuur gaat geleidelijk over naar het (zwaar) kleiig moedermateriaal. De ontwikkelingsdiepte bedraagt 40-50 cm. Soms komt onder de humeuze bovengrond een plastische en structuurloze kleilaag voor. Onder cultuur verdwijnen alle sporen van profielontwikkeling, zodat deze moeilijk kan bepaald worden.
- Het bodemtype **uLhx** is een natte, sterk gleyige zandleembodem met relatief hoge ligging waar klei voorkomt op geringe diepte (ondieper dan 75 cm) en een onbepaalde profielontwikkeling. Deze bodems met minimale profielontwikkeling komen voor op ontsluitingen van het Tertiair met een dun Pleistoceen zandleemdek. De humeuze bovengrond is ongeveer 25 cm dik en donker grijsbruin, hij rust op Tertiair materiaal, al of niet vermengd met grint en vermengd met Pleistoceen zandleem. Roestverschijnselen beginnen op minder dan 50 cm.
- Het bodemtype **Lda** is een matig natte, matig gleyige zandleembodem met textuur B-horizont of met een weinig duidelijke kleur B-horizont. De Lda serie heeft een donker grijsbruine bouwvoor. Onder de Ap komt een bleekbruin uitgeloopte horizont voor die

aan de kontaktzone met de textuur B zwakke roestverschijnselen vertoont. De textuur B is gaaf maar met roest gevlekt bij Lda. Soms wordt het materiaal zwaarder of zandiger in de diepte. Heel dikwijls komt op wisselende diepte het Tertiair substraat voor. Boven het klei- of klei-zandsubstraat komt veelal een roestige band voor ten gevolge van het stagnerend water. Roestverschijnselen beginnen globaal in het bovenste deel van de textuur B.

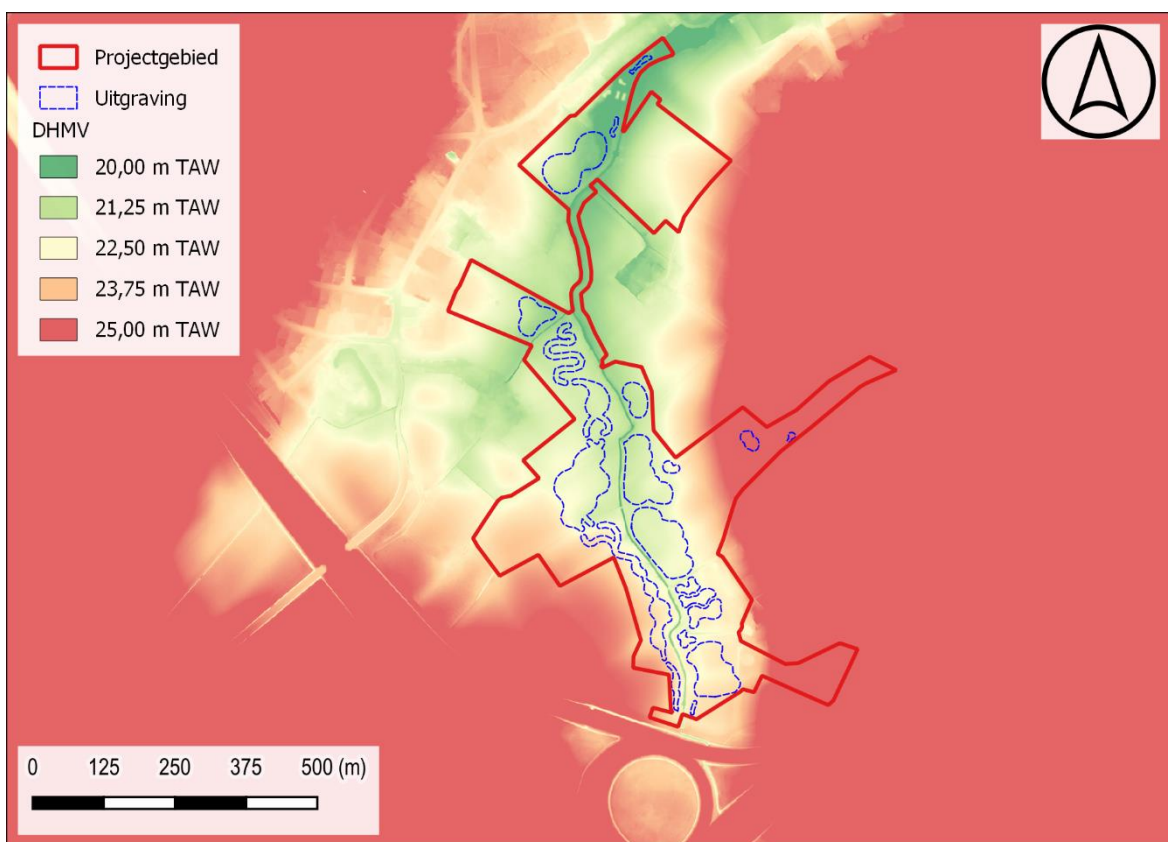
- Het bodemtype **uLDa** is een matig droge tot matig natte zandleembodem met textuur B horizont met klei op geringe diepte (ondieper dan 75 cm). De Ap rust op een E horizont van ca. 40 cm dik of rechtstreeks op de textuur B horizont die is aangereikt met klei en sesquioxiden. Een substraat komt vaak voor op wisselende diepte. Roestverschijnselen beginnen tussen 50 en 120 cm.

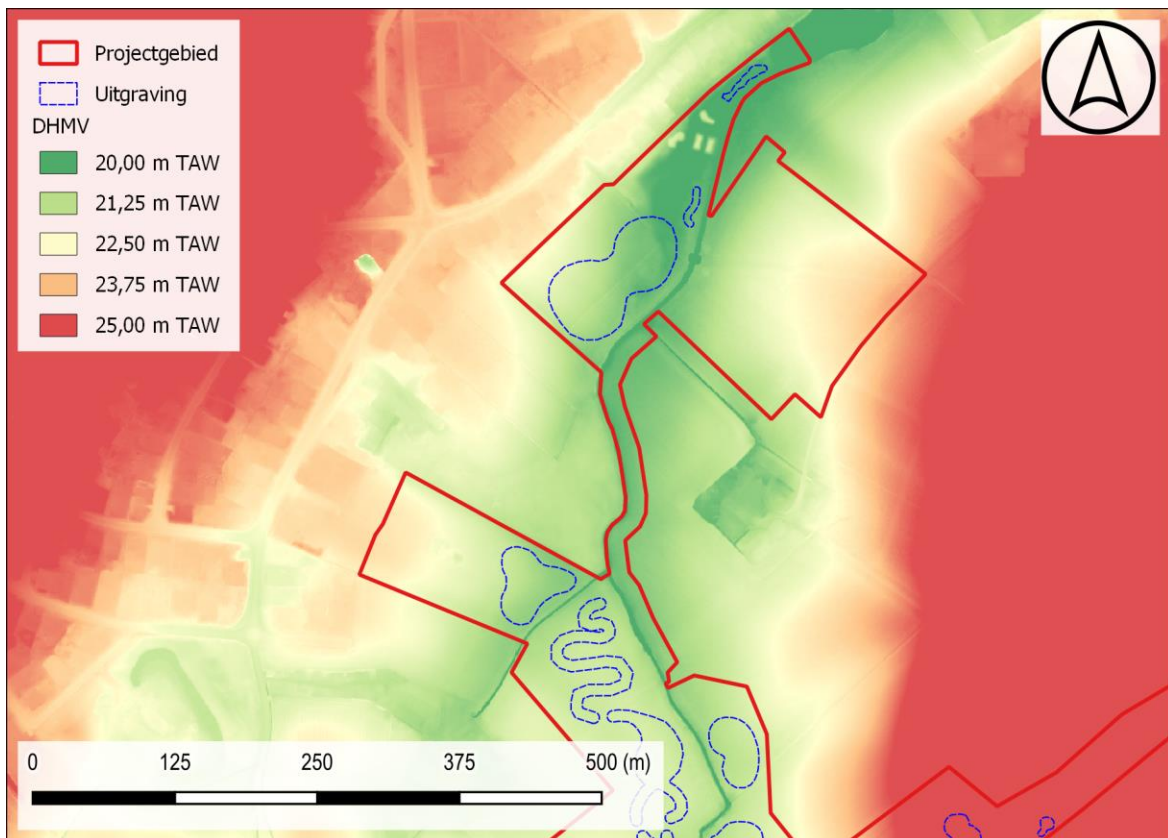
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

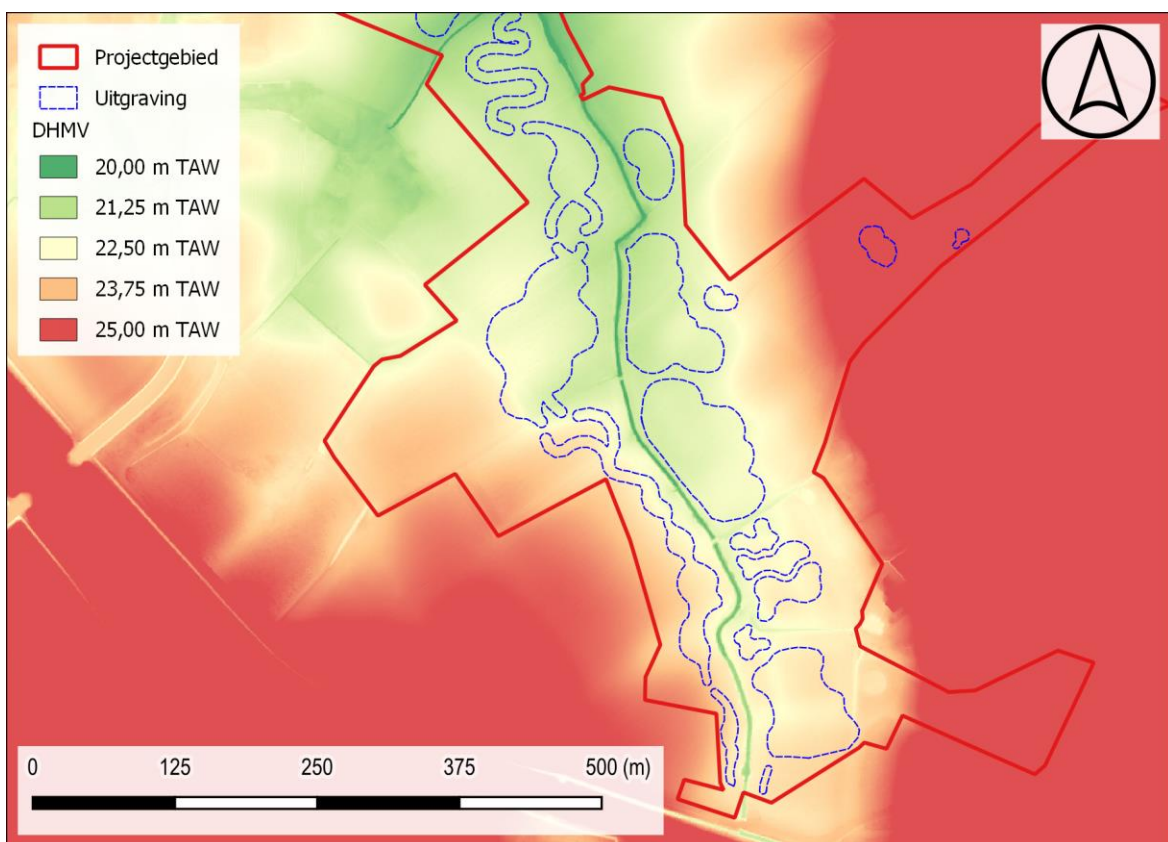
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

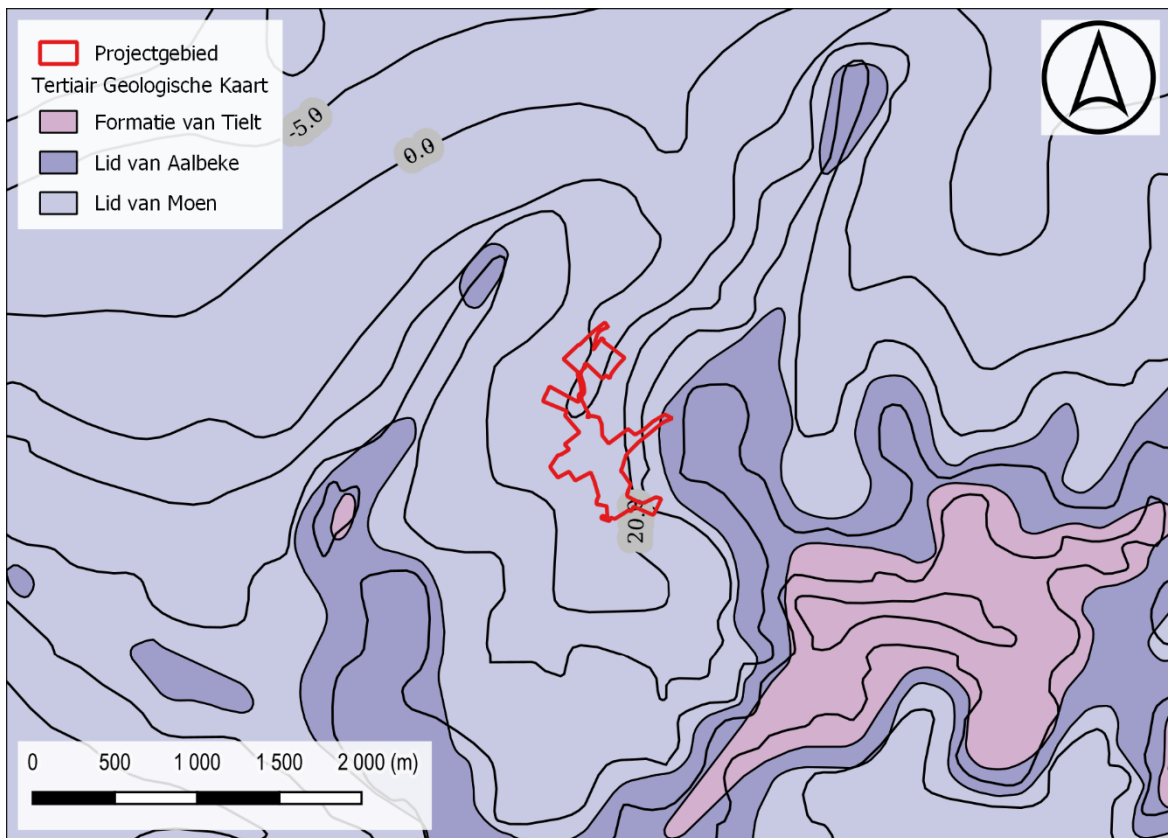
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

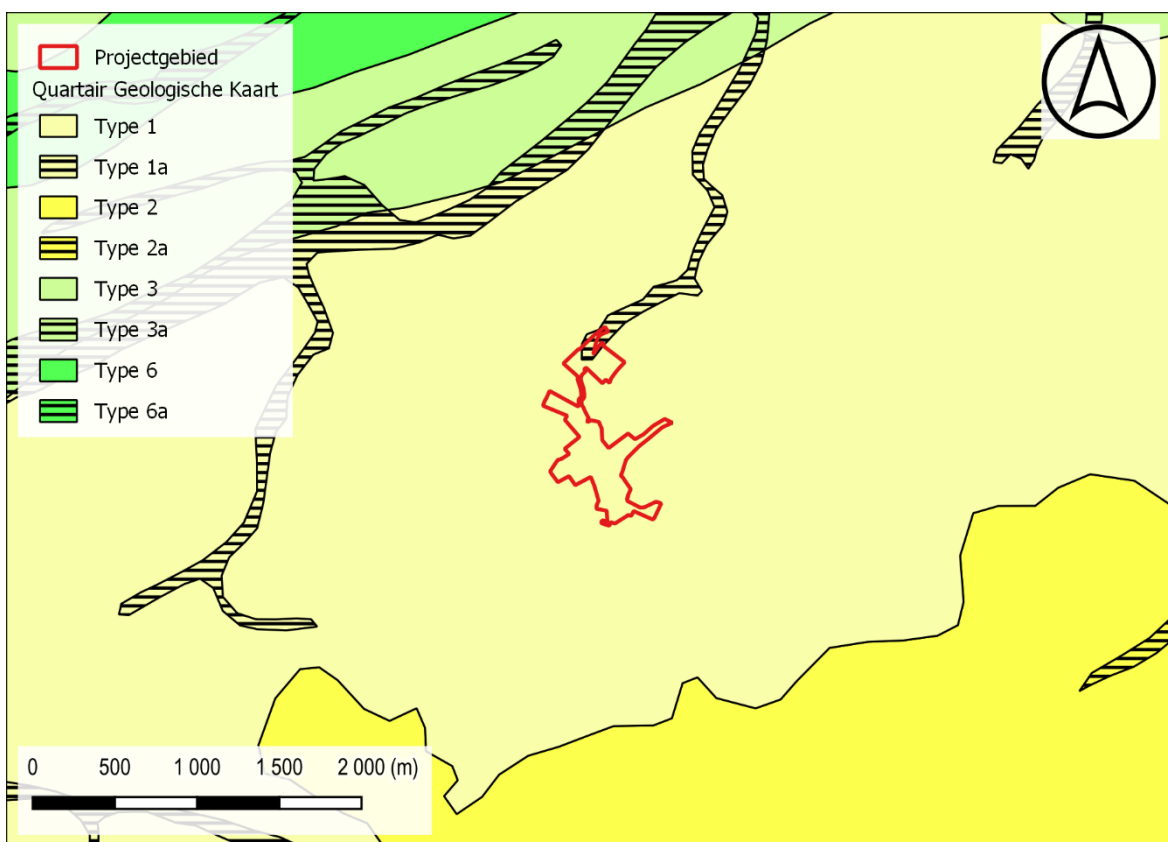
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

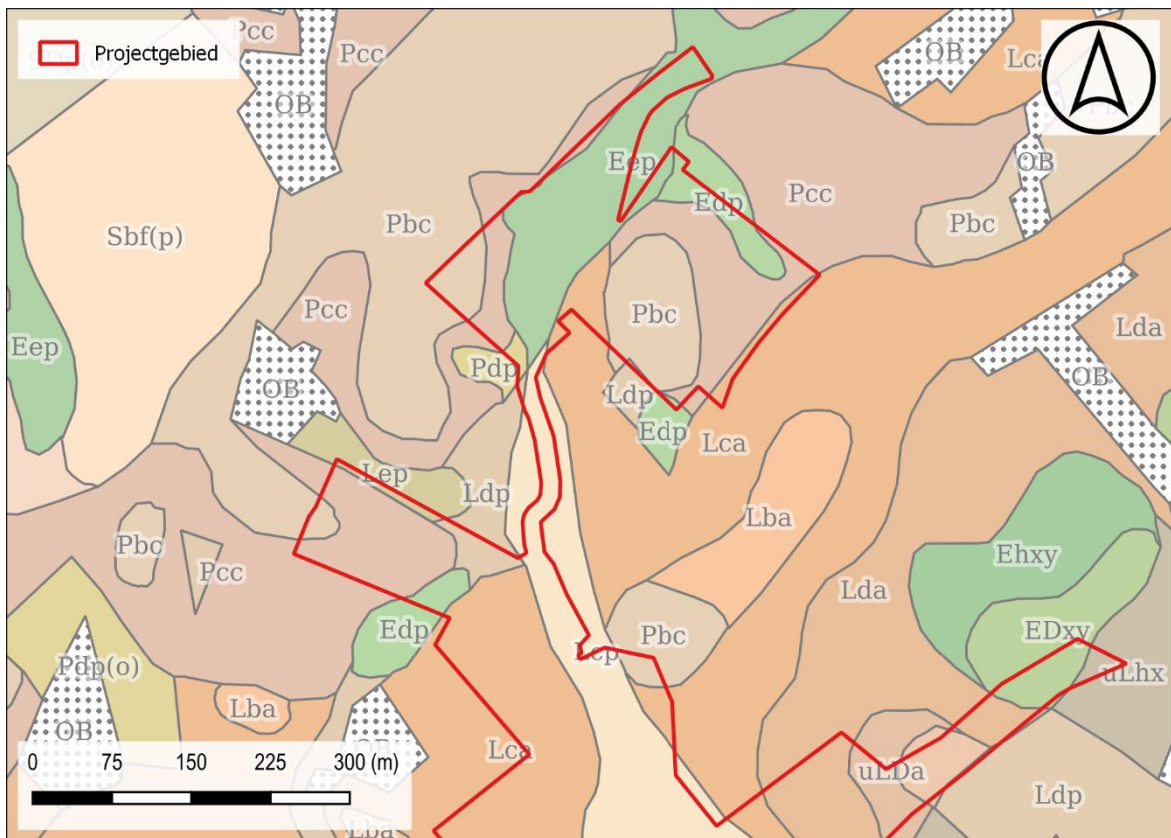
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

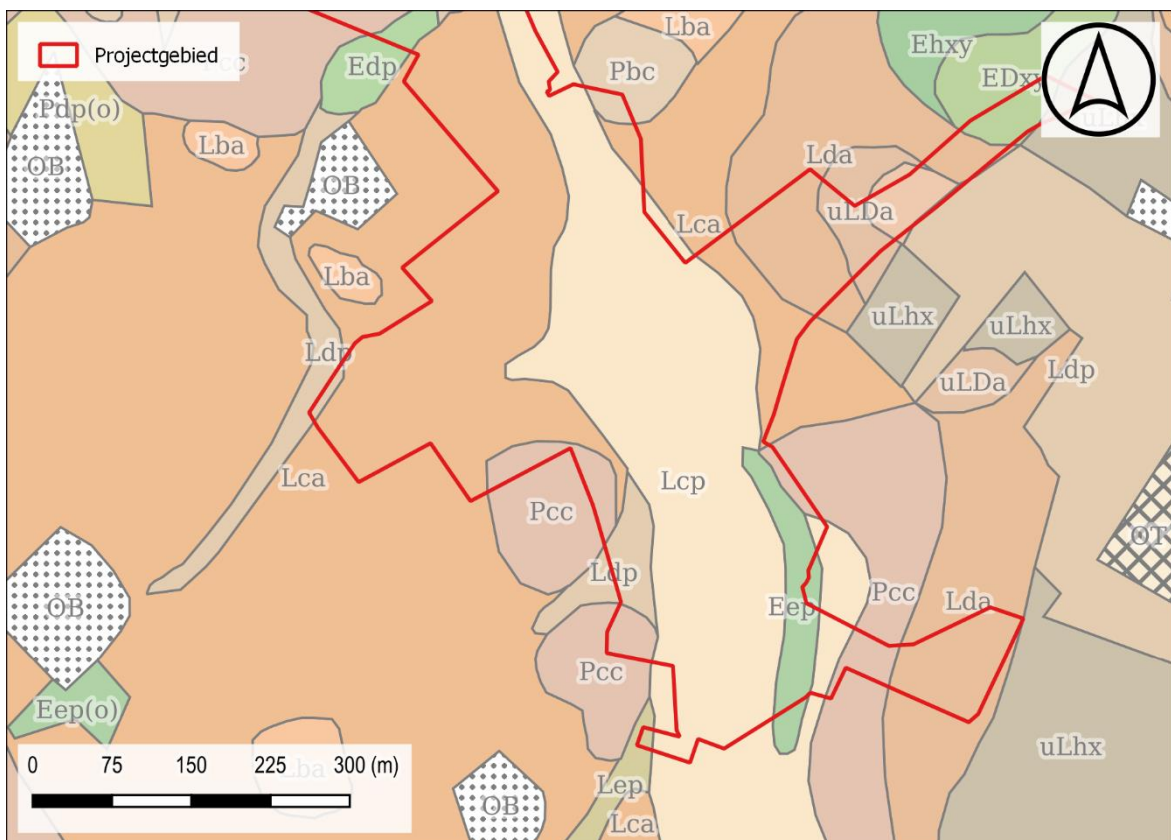
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Marke

De eerste vermelding van de entiteit Marke dateert van 1066 en is te vinden in een *cartularium* van de Sint-Pietersabdij van Gent als: *apud villam Marcam*. Onder graaf Boudewijn IV (938-1035) wordt de *Pagus Cortracensis* omgevormd tot de Kasselrij Kortrijk, onderdeel van het Graafschap Vlaanderen, en opgedeeld in vijf roeden. Marke maakte deel uit van de roede der Dertien Parochies. De kern van de gemeente wordt gevormd door de dorpsheerlijkheden Blommegem en Marke die steeds samen verpacht werden.

In 1236-1237 dragen Johanna en Agnes van Roodenburg de heerlijkheid Rodenburg op aan Johanna van Konstantinopel met de uitdrukkelijke wens om een Cisterciënzerklooster te stichten. Daarop laat Johanna te Marke een Cisterciënzinnenabdij optrekken met kloostergebouwen, een abdijhoeve, een abdijsmolen en een ruime boomgaard met moestuin. Reeds tussen 1265 en 1267 wordt de abdij om veiligheidsredenen overgebracht naar de Groeninge-vlakte te Kortrijk. Tot aan de Franse Revolutie zou de abdij in Marke een uitgebreid grondbezit van circa 170 ha. behouden.

De ligging langs de Leie en de nabijheid van de vesting Kortrijk leidt in het tweede deel van de 16de eeuw tot de vernieling van het omliggende platteland en de ontvolking. De bezittingen van onder meer het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal en de Groeningeabdij worden zwaar getroffen. In 1580 vernielen Schotse soldaten het Molengoed van de Groeningeabdij. In 1586 wordt het Goed te Rodenburg volledig vernield. In de periode 1583-1584 wordt Marke geteisterd door strooptochten vanuit Oostende en Sluis.

Op economisch gebied heeft Napoleons verbod op de handel met Engeland een zware inzinking tot gevolg. De Engelse linnenindustrie, die reeds vroeg over een mechanische vlaspinnerij beschikt, importeert daarenboven haar goedkopere producten via smokkelroutes. Dit laat zich al snel voelen in een trapsgewijze degradatie van de vlasindustrie te Marke, die zich omwille van de hoge Franse tol op buitenlands linnen ook in de periode van het Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) voortzet.

Vanaf 1850 leidt de industrialisering, zoals in zovele Vlaamse dorpen, tot een ommekeer in de levenssituatie. Naast de vlasnijverheid, die heel wat mensen tewerkstelt, zorgt de bouw van een dakpannenfabriek en de stichting van een weverij voor verdere industriële ontsluiting.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog leggen de Duitsers op het grondgebied van Marke twee vliegvelden aan, Jasta (Jagdstaffeln) 10 en 11, van waaruit het IJzerfront bestookt wordt. Jasta 11 wordt begrensd door de Leie, de Bissegemstraat en de Markebeek. Jasta 10 ligt aan de overzijde van de spoorwegberm.

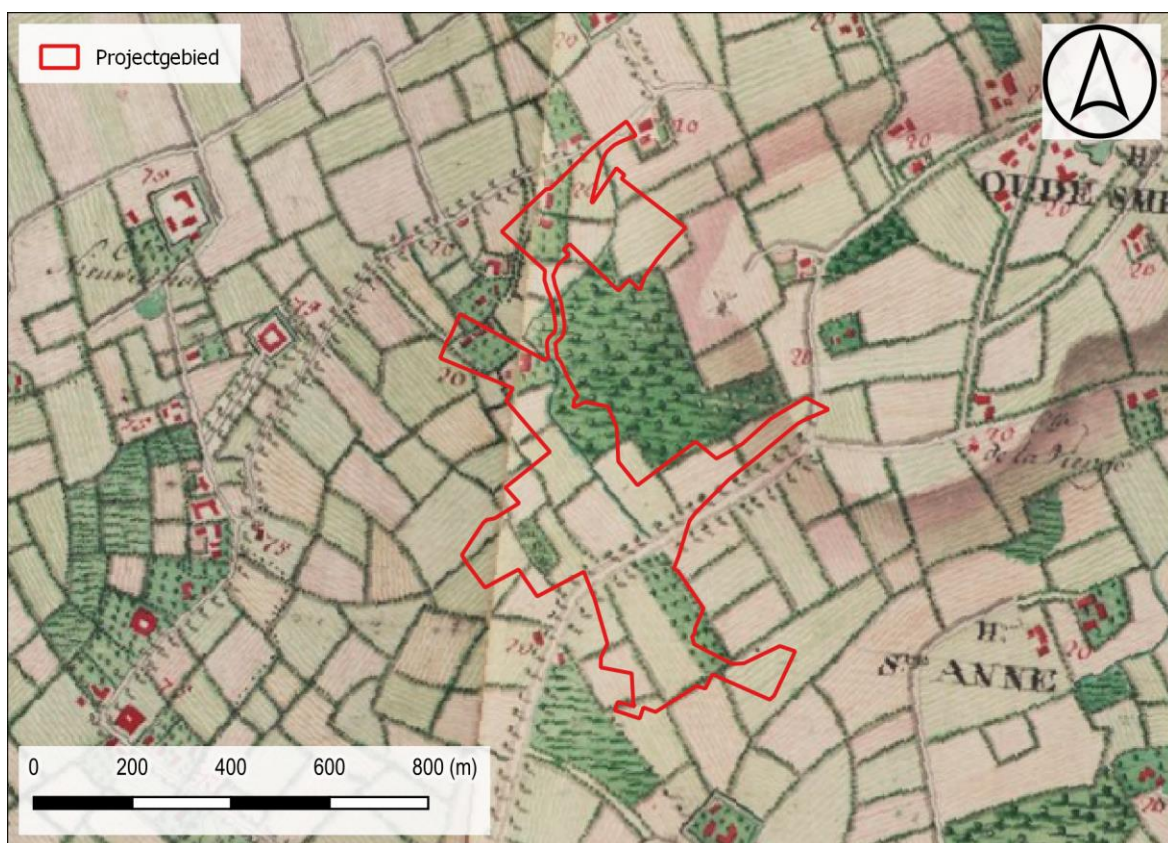
In de loop van de Tweede Wereldoorlog heeft Marke sterk te lijden onder de geallieerde bombardementen op het nabijgelegen Vormingsstation en het vliegveld van Wevelgem, waarbij onder meer de dakpannenfabriek van Marcke-by-Kortrijk wordt verwoest. In totaal

vernielen de geallieerde bombardementen van 1943-1944 bijna 1/3 van het gehele woningbestand. Het bevolkingspeil van 1941 wordt pas in 1953-1954 opnieuw bereikt.²

II. Projectgebied

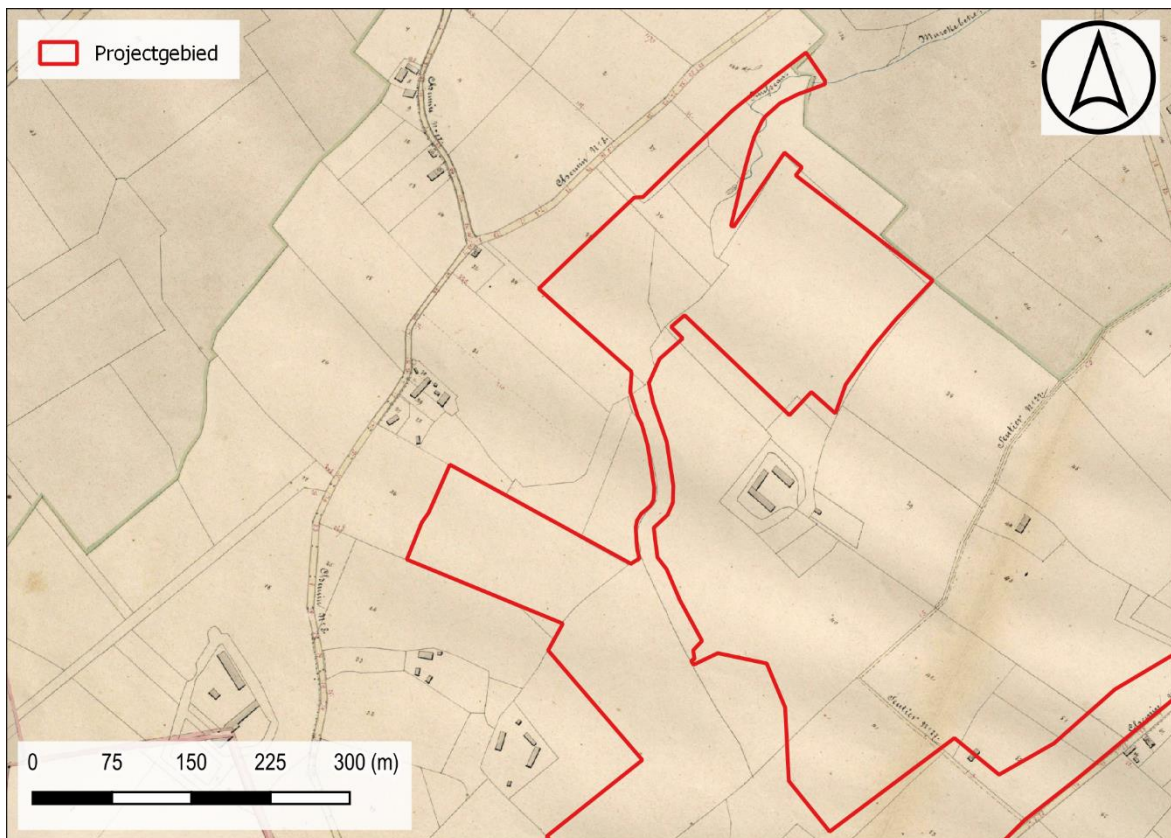
Op de Ferrariskaart is het verloop van de Markebeek enkel te zien in het noordelijk deel van het projectgebied. Centraal wordt het plangebied aangesneden door een west-oost georiënteerde wege. De terreinen rondom de Markebeek zijn grotendeels in gebruik als akkerland, wat toch enigszins verwonderlijk is gelet op de natte toestand. Verspreid langs de Markebeek zijn tevens een aantal gebouwen waar te nemen. Op de 19^e-eeuwse kaarten zijn enkel in het zuidelijk terreindeel een aantal kleinere gebouwen waar te nemen. Op de Vandermaelenkaart en de Poppkaart loopt de Markebeek verder door naar het zuiden. De reliëfliijnen op de Vandermaelenkaart tonen duidelijk aan dat het terrein zich in de vallei van de Markebeek situeert. Ook op de 19^e eeuwse kaarten wordt het zuidelijk terreindeel aangesneden door een zuidwest-noordoost georiënteerde waterloop.

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer de voorbije decennia. Reeds op de oudste luchtopname is het terrein in gebruik als akker- en weiland. Binnen de projectgrenzen is geen bebouwing afgebeeld.

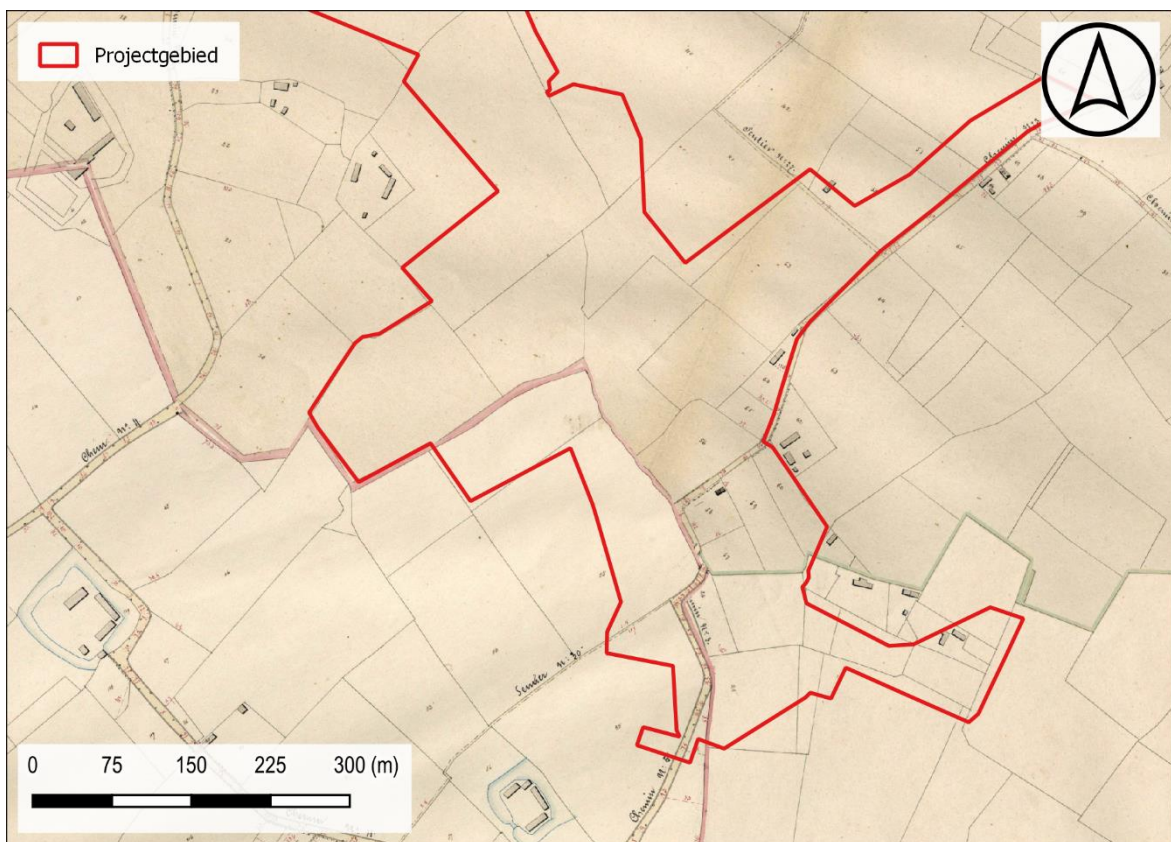

Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

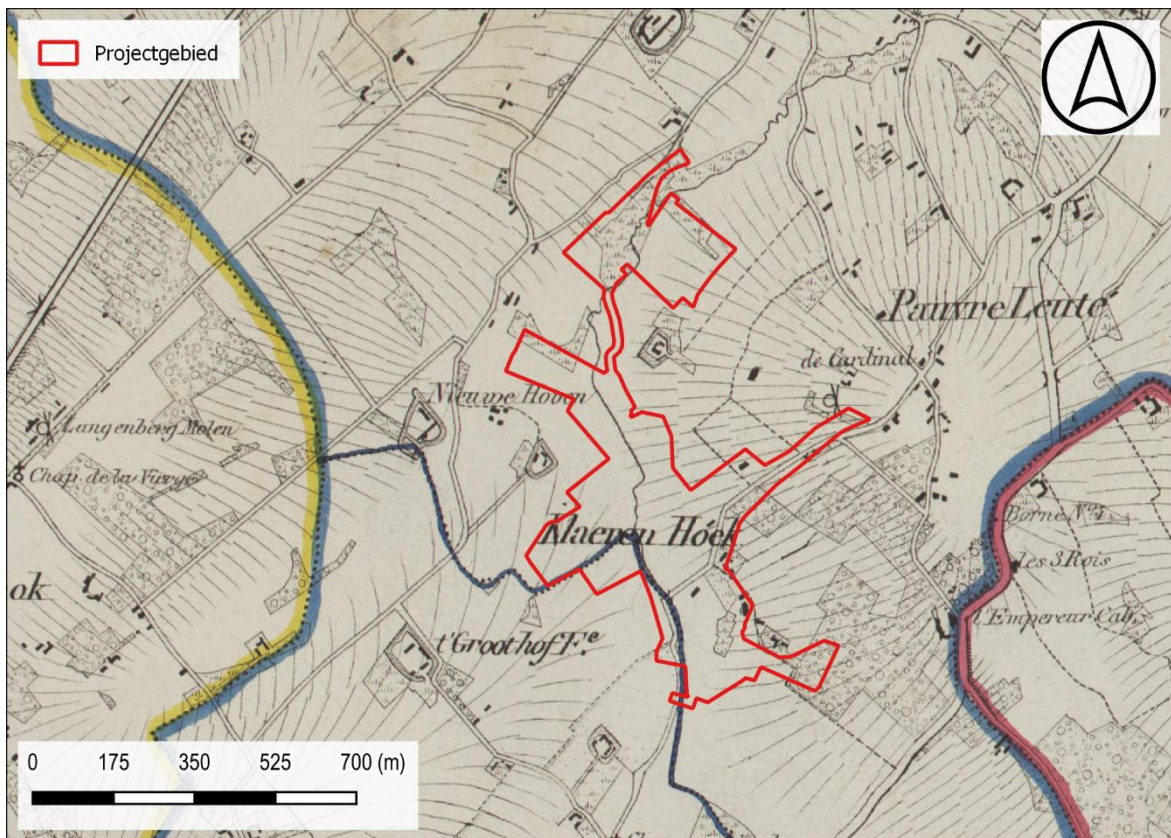
² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Marke [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14510> (geraadpleegd op 22 maart 2024).

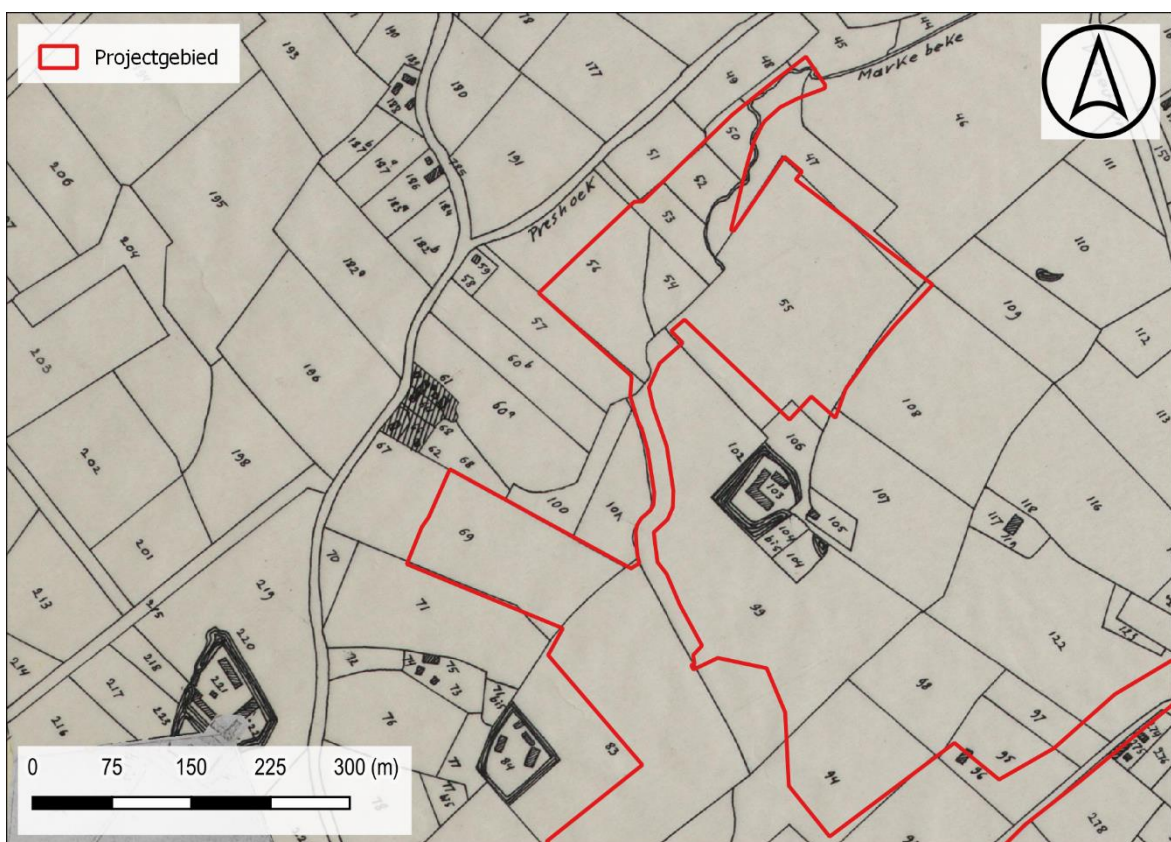
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

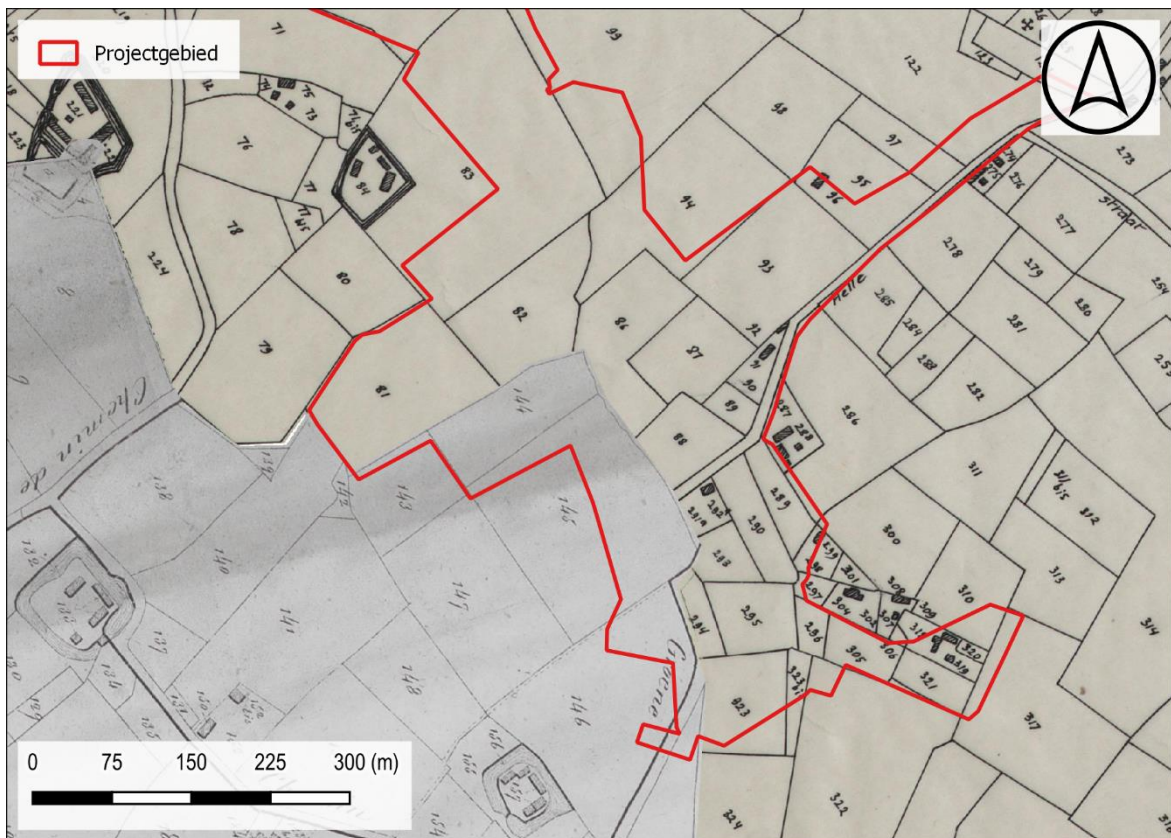
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

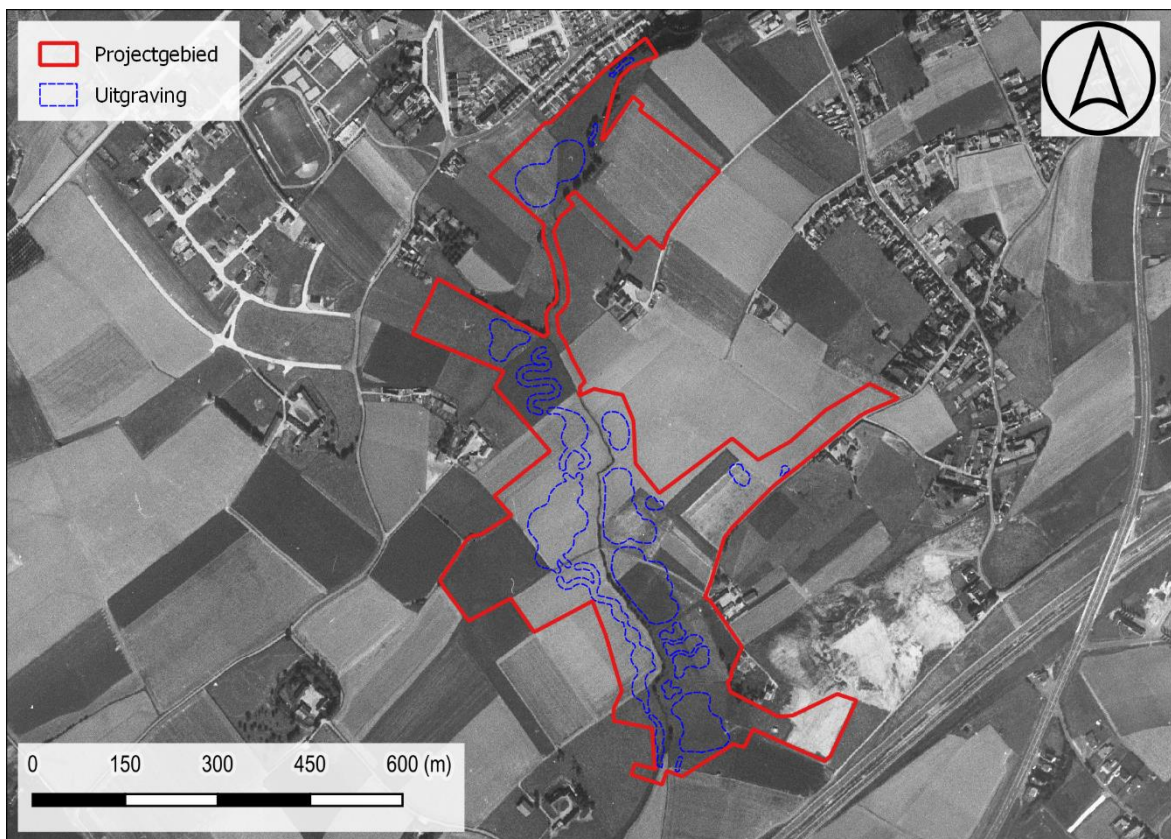
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

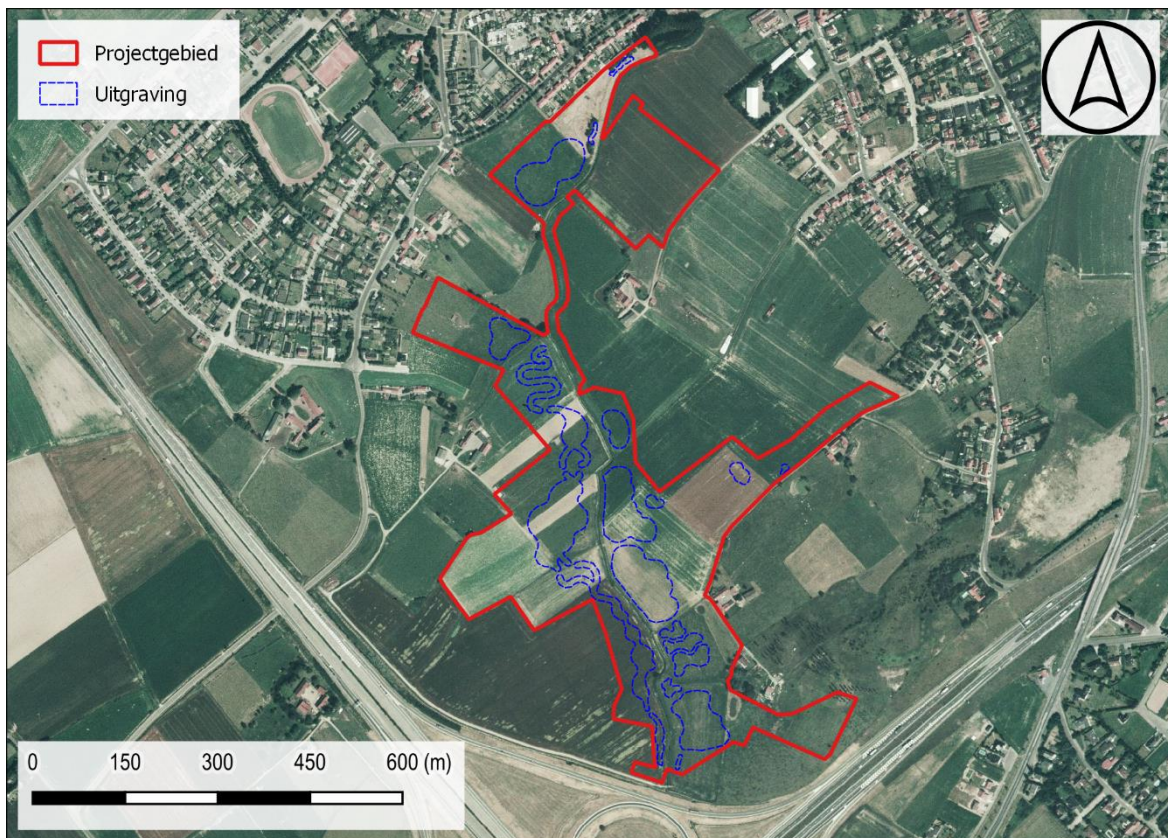
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

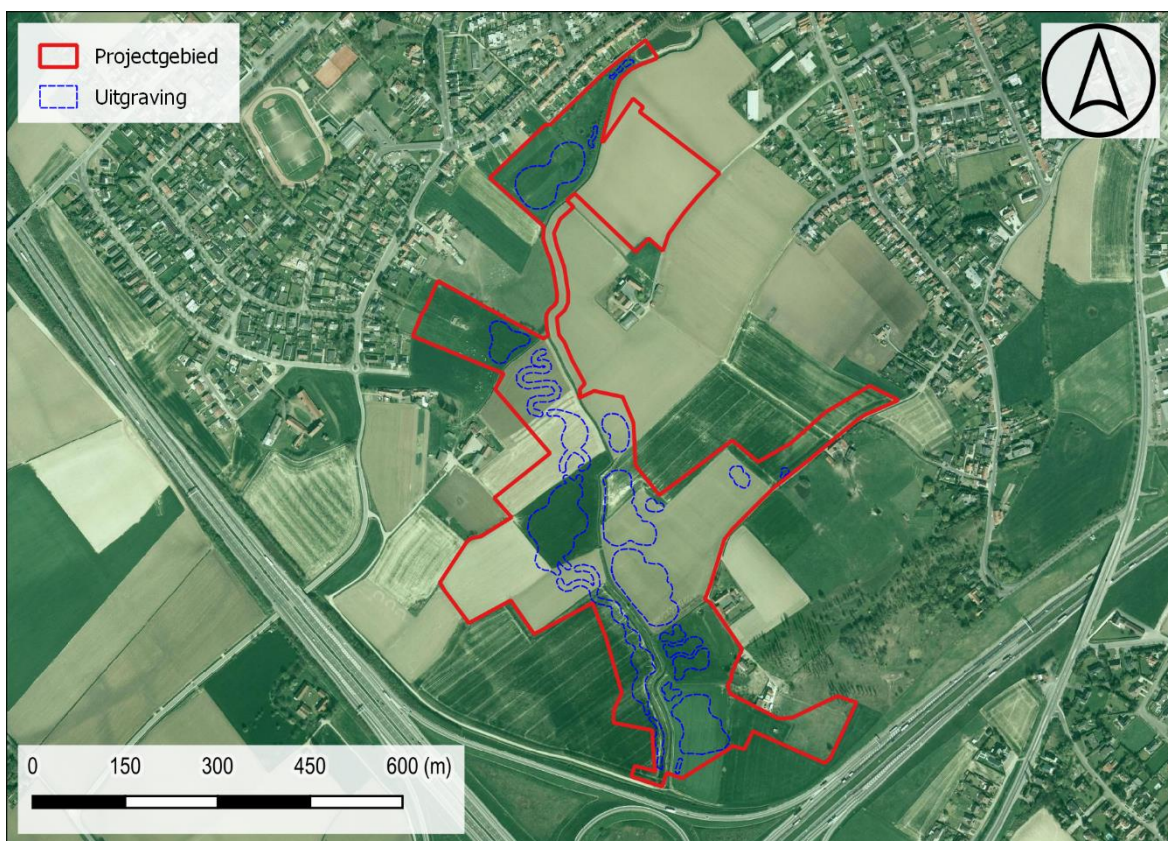
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

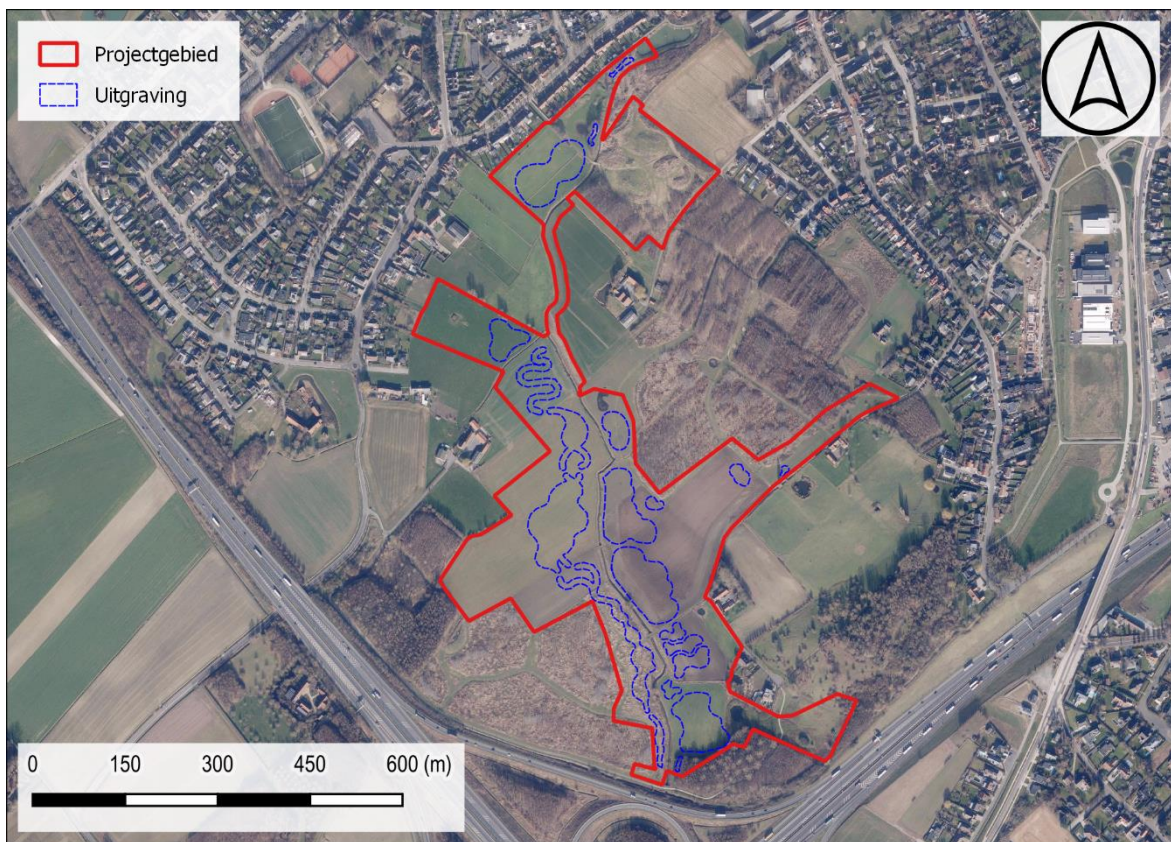
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

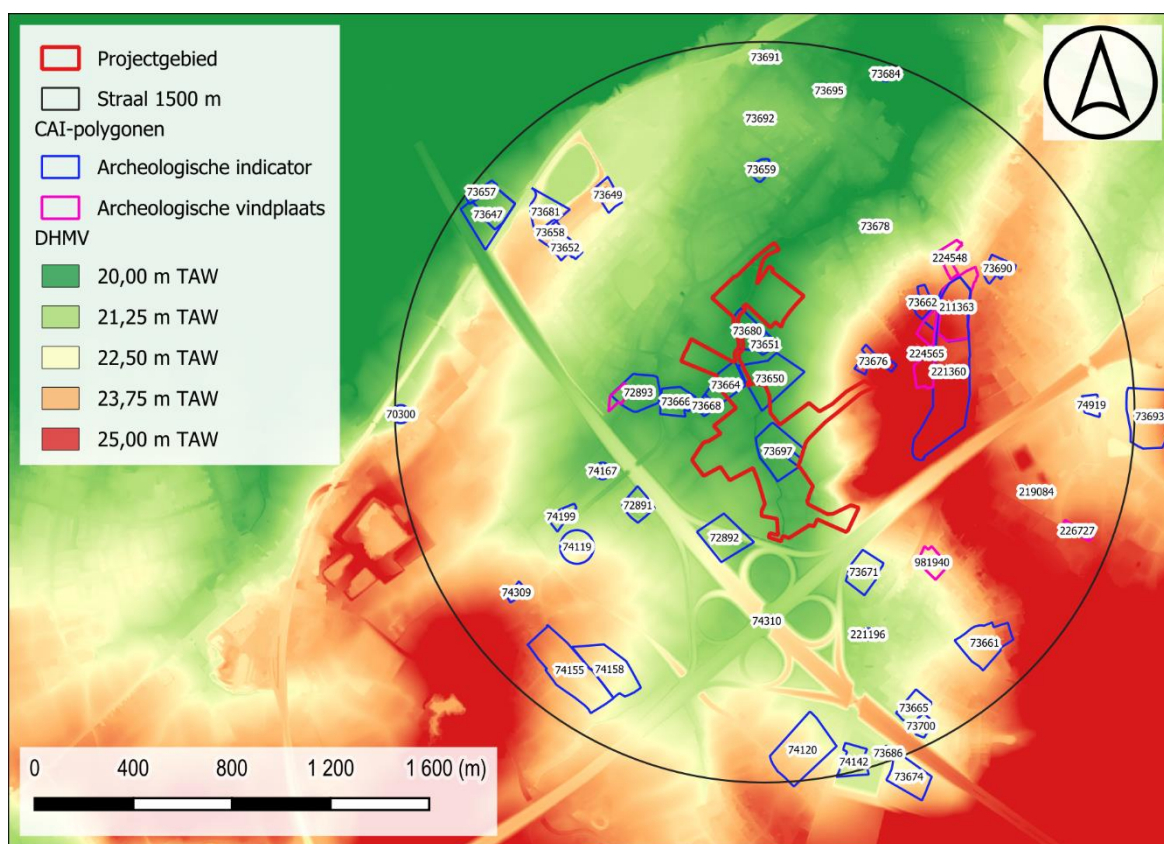
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische indicatoren aangeduid op het kaartblad van de CAI. Dit betreffen enerzijds reeds uitgevoerde veldkarteringen waarbij zowel lithisch materiaal als aardewerk uit de Romeinse periode en middeleeuwen werd gerecupereerd en cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse en jongere omwalde hoevecomplexen. In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn eveneens een groot aantal veldkarteringen uitgevoerd die eveneens wijzen op aanwezigheid in de steentijden, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Gekend archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is eerder beperkt. Tijdens de proefsleuvenonderzoek die werden uitgevoerd in de omgeving werden voornamelijk off-site relictten uit de Romeinse periode, (late) middeleeuwen en jongere perioden in kaart gebracht. Hoewel de gekende waarden eerder schaars zijn wijzen de indicatoren wel op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden.

Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

211363	Mechanische prospectie (2014) Romeinse tijd: Greppelsysteem en enkele kuilen. Mogelijk gaat het om een enclosure. Datering op basis van aardewerk in de vulling. Bron: Janssens N., Baeyens N. 2014: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem Kortrijk, Torkonjestraat; BAAC Vlaanderen Rapport 114, Gent.
--------	--

224548	Mechanische prospectie (2018) Bedding van een spoorlijn uit de 19^e eeuw Bron: Acke, B. BRACKE, M., Bart BOT, 2018: Nota Marke Hellestraat, Zelzate.
224565	Mechanische prospectie Tijdens het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er geen archeologische site aanwezig is binnen de grenzen van het plangebied. Bron: Acke, Bert, Bracke, Maarten, Van Quaethem, Kris, 2018: Nota Marke Kardinaalstraat, Acke & Bracke bvba, Zelzate
226727	Mechanische prospectie Nieuwste tijd: enkel verstoringen Bron: Pepermans J. 2019: Archeologienota Verslag van resultaten Proefsleuvenonderzoek. KORTRIJK DON BOSCOLAAN (prov. West-Vlaanderen), Ingelmunster. https://id.erfgoed.net/dossiers/1083
981940	Mechanische prospectie WOI: een bomkrater uit Wereldoorlog I die was veroorzaakt door een ontplofte Britse 18 ponder. Bron: Devroe A., Bracke M., Acke B. & Fonteyn P. 2021: Archeologienota: verslag van resultaten. Marke, Karel Vandewoestijnestraat, Koersel.
983003	Mechanische prospectie Onbepaald: De bodemopbouw binnen het plangebied kende een relatief goede bewaring, alleen in het noordoosten werden sterk vergraven/opgehoogde gronden waargenomen. Vermoedelijk kan deze zone als poel/depressie worden geïnterpreteerd. Het proefsleuvenonderzoek leverde geen archeologische sporen op. Bron: Bot B. & Vandewalle E. 2021: Arenastraat (Kortrijk, West-Vlaanderen). Nota Deel 1: Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem, Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge.

II. Archeologische indicatoren

70300	Indicator cartografie 18^e eeuw: molen
72891	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht

72892	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
72893	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
73647	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
73649	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal
73650	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Volle middeleeuwen: aardewerk
73651	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
73652	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk
73654	Veldprospectie Nieuwe tijd: aardewerk
73657	Veldprospectie Romeinse tijd: aardewerk
73658	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
73659	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht

73661	Veldprospectie Middeleeuwen: aardewerk
73662	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
73664	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Middeleeuwen: aardewerk
73665	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
73666	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Middeleeuwen: aardewerk
73668	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
73671	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
73674	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal 18 ^e eeuw: aardewerk
73676	Indicator cartografie Nieuwe tijd: molen
73678	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
73680	Veldprospectie

	Steentijd: lithisch materiaal Middeleeuwen: aardewerk
73681	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Middeleeuwen: aardewerk
73684	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Middeleeuwen: aardewerk
73686	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
73690	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73691	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73692	Veldprospectie Romeinse tijd: glas, aardewerk
73693	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
73695	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73697	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
73700	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74119	Veldprospectie Late middeleeuwen: aardewerk

	Nieuwe tijd: aardewerk
74120	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Late middeleeuwen: aardewerk
74142	Veldprospectie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: aardewerk Nieuwste tijd: aardewerk
74155	Veldprospectie; NK: 15 meter Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
74158	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Nieuwe tijd: aardewerk
74167	Veldprospectie Nieuwe tijd: aardewerk
74199	Veldprospectie Nieuwe tijd: aardewerk
74309	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74310	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
74919	Indicator cartografie Late middeleeuwen: site met walgracht
155772	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Ijzertijd: aardewerk

	Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk
219084	Metaaldetectie loodfragmenten
221196	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Ijzertijd: aardewerk Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk
221360	Veldprospectie Steentijd: lithisch materiaal Ijzertijd: aardewerk Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant de realisatie van natuurinrichting langsheen de vallei van de Markebeek te Marke, deelgemeente van Kortrijk. Het volledige plangebied beslaat een oppervlakte van ca. 26,9 ha. De geplande ingrepen omvatten het uitgraven van verschillende depressies en greppels, met de vrijgekomen grond worden delen van het plangebied opgehoogd. Voorafgaand aan deze ophoging worden geen afgravingen uitgevoerd. De zones die worden uitgegraven beslaan een gecombineerde oppervlakte van ca. 5,28 ha. Deze variëren sterk in omvang en diepte. De zones waar ingrepen worden uitgevoerd zijn vrij van bebouwing en in gebruik als gras- en akkerland.

Marke is gelegen ten zuidwesten van de stad Kortrijk, ten zuiden van de Leie. Het plangebied valt samen met de vallei van de Markebeek en de hoger gelegen, drogere randen van deze beekvallei. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profiel weer bestaand uit eolische afzettingen van het Weichseliaan tot vroeg-Holoceen. Enkel in het uiterste noorden van het plangebied is een profiel weergegeven waarbij de top bestaat uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen. Op de bodemkaart worden langs de hogere randen van de Markebeek matig natte tot matig droge zandleembodems aangegeven. Ter hoogte van de beek zelf is een colluviale bodem weergegeven. De drogere randen van de beekvallei waren ongetwijfeld aantrekkelijk voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars maar ook vroege landbouwers.

De historische dorpskern van Marke bevindt zich zo'n 850 m ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Op de Ferrariskaart is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland en weide. Verspreid is bebouwing waar te nemen. Het zuidelijk terreindeel wordt aangesneden door een weg. Deze situatie blijft grotendeels ongewijzigd op de 19^e-eeuwse bronnen. Enkel in het zuidoosten van het onderzoeksgebied zijn enkele verspreide structuren weergegeven. Binnen de orthofotosequentie is te zien dat deze bebouwing niet langer aanwezig is of oorspronkelijk toch buiten de projectgrenzen te situeren is. Het onderzoeksgebied is in gebruik als gras- en akkerland.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn meerdere archeologische indicatoren aangeduid op het kaartblad van de CAI. Dit betreffen enerzijds reeds uitgevoerde veldkarteringen waarbij zowel lithisch materiaal als aardewerk uit de Romeinse periode en middeleeuwen werd gerecupereerd en cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse en jongere omwalde hoevecomplexen. In de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied zijn eveneens een groot aantal veldkarteringen uitgevoerd die eveneens wijzen op aanwezigheid in de steentijden, metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen. Gekend archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem is eerder beperkt. Tijdens de proefsleuvenonderzoek die werden uitgevoerd in de omgeving werden voornamelijk off-site relicten uit de Romeinse periode, (late) middeleeuwen en jongere perioden in kaart gebracht. Hoewel de gekende waarden eerder schaars zijn wijzen de indicatoren wel op een quasi doorlopende menselijke aanwezigheid sinds de steentijden.

Uit de beschikbare gegevens kan een trefkans inzake archeologisch onderzoek afgeleid worden. Louter op basis van de landschappelijke situatie dient uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactensites en sporen van bewoning, begraving of andere activiteiten. Deze verwachting wordt enigszins bevestigd door de reeds gerecupereerde artefacten bij veldprospecties ter hoogte van het onderzoeksgebied. In de eerste plaats dient een

landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren. Mocht blijken dat plaatselijke bodemhorizonten aanwezig zijn die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites, dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Met betrekking tot sporen van bewoning is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte manier om erfgoed in kaart te brengen. Vanwege de onregelmatige vorm en oppervlakte van de geplande ingrepen die het bodemarchief bedreigen wordt in dit dossier geopteerd om proefsleuven aan te leggen op de ingrepen die een oppervlakte van 1000 m² overstijgen.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	7
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	10
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	11
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	12
Figuur 9: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	12
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	13
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	14
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	14
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	16
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	17
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	17
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	18
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	18
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	19
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	19
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)	20
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)	20
Figuur 23: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)	21
Figuur 24: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	21
Figuur 25: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	22

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

